

EESTI MAJANDUS

TÖÖSTUSE, KAUBANDUSE JA RAHANDUSE AJAKIRI

Tellimise hind: aasta lõpuni Emk. 880.— Väljamaale Emk. 1760.—
1. juulini „ 380.— „ „ 760.—

Toimetus: Pikk tän. 15, Tallinnas. Talitus: Lai tän. 38, Graafline Ühing „Kiri“. Telef. 18-66

3. köide. Tallinnas, 6. oktoobril 1923.

Nr. 33.

Sisu: Toimetuse kommentaar. Emissioonid jaanuar — september 1923. aastal. Broker: Eesti või ekspordist. Või, liha ja munade sissevedu Venemaalt. Riigikogu. Sise- ja väljamaa kroonika. Teated ettevõtete tegevusest. Isiklikud teated. Raha- ja kaubaturu ülevaated.

Tallinnas, 5. oktoobril 1923.

**Üüriseadusest, rahva-
arvu kasvamisest ja
kapitaalipuudusest.**

Kahe kohalise päevalehe vahel on praegu terav poleemika käimas. Ühelt poolt toonitatakse üüriseaduse kaotamise tarvilikkust üürniku enese huvide seisukohast, teiselt poolt leitakse, et see ainult korterikriisi ja üürnikkude viletsust veel enam suurendaks. Mõlemad pooled opereerivad oma vaidlust statistiliste andmetega, mis nende väiteid peavad tõendama.

Ehk üürnikud küll vabariigis valitsev partei on ja nende huvid kahtlemata kõigi meie vähemate rühmituste eel käivad, nii et ei pahempoolsed ega parempoolsed seni ei ole sõandanud tõsiselt üüriseaduse revideerimisele asuda, arvame meie siiski võimalikuks, küsimust mitte üürnikkude „partei“ seisukohalt, kuhu meie küll ise ka kuulume, vaid üldrahvamajanduse seisukohalt hinnata.

Omal ajal oli selle kirjutajal jutuajamine toleaege Vene esitaja kadunud I. M. Gukovskiga, kus viimane seletas, et Eesti vabariigi valitsuse ja nõukogude majanduspoliitika vahel mingisugust sisulist vahet ei ole, vaid ainult väline koor olla teine, ning olude sunnil edeneda Eesti rahvamajandus silmanähtavalt nõukogude sihis. Selle tõenduseks tõi ta muu seas ette ka meie üüriseaduse, juure lisades, et ka nemad üüride normeerimisega alanud ja ära nähes, et see ei aita, natsionaliseerimisele asunud. Sedasama teed pidada ka meie käima.

Vahe peal on elu näidanud, et Eesti vabariik siiski teist teed on läinud. Ainult üüriseadus on üks tähtsamatest kommunismi

jäänustest, millest kuidagi ei suudeta üle saada, sest et üürnikkude partei käes kõik võim on püsinud, missuguse nime all ta ka võimul ei ole olnud.

Üüriseadus andis sellekordsele üürnikule tarvituseõiguse võõra varanduse kohta tasu eest, mis turuhinnale ei vasta. Kodanlise korra juures kapitaliseeruvad kõik sarnased eesõigused (praegusel korral n.n. „võtmeraha“ näol) ja vististi on niisama raske leida üürnikku, kes viimase aasta jooksul ilma võtmerahata normihinna eest korteri on saanud, kui valget varblast.

Ka kõige kibedamal korterikriisi ajal oli linnas korterid igasuguste agentide kaudu küllalt saadaval. Igatahes oli pakkumine nõudmisest kaugelt suurem. Niihästi majapermeestel kui ka „privilegeeritud üürnikudel“ olid küllalt avarad võimalused seaduse tähest mõõdapääsemiseks. Linna korterikomisjon, kellele asjade tõelik seisukord niisama hästi teada on, kui igale kodanikule, vaatas kogu korterispekulatsiooni abitud pealt. On tekkinud terve kiht lihtsaid sõõdikuid, kes mitte mingisugust produktiivset tööd ei tee, vaid oma suurtes privilegeeritud korterites üht-kaht tuba välja andes ja pensionääre pidades priskelt elavad. Faktid on nii tuntud, et neid tarvis ei ole ümber jutustama hakata.

Rahvamajanduslise valmistuse ja jaotuse seisukohalt hinnates on seisukord, vähemalt Tallinnas, järgmine:

Suur osa suurtes korterites elavatest privilegeeritud üürnikkudest elavad täieliste parasiitidena oma korteri eesõigustest. Produktiivsed kihid, kellest suur osa elab mitte-privilegeeritud korteritesse ehk tubadesse kokkukiilutatult, mis loomulikult nende töö

produktiivsust vähendab, teenib peaaegselt üüriseaduse kapitaliseerimise protsenta tasa.

Majaperemeeste sissetulekud on kahtlemata vähemad, kui teistel aladel, ehk nad küll ka mitte nii väiksed ei ole, kui normihinnad seda näitavad, sest ka peremehed oskavad väga kästi võtmerahasid võtta. Teine osa võtmerahasid ja teisi privilegeeritud korterist tekkivaid sissekulekuid, mis harilikul korral loomulikult majaomanikule kuulusid ja sellega majadesse mahutatud kapitaali kasvamisele kaasa aitasid, läheb nüüd privilegeeritud üürnikkude kätte ja kulutatakse isiklike tarviduste täitmiseks. Nii tarvitatakse hulk kapitaali, mis muidu (uute majade ja remontide näol) produktiivselt ära kasutataks, ebaproduktiivselt ära ehk juhitakse teistele, peaaegselt puhtspekulatsioonil aladele. Kas ja kuidas sarnane seisukord meie korterihäda lahendamisele kaasa on aidanud, jääb lugeja enese otsustada. Selge on igatahes, et praeguse korra juures sedalaadi kitsendused nagu üüriseadus kõige paremal korral ainult üksikutele saatkonna liigetele teatud lahedusi võivad anda, mida aga arusaadavalt teised peavad kandma. Mingisugune seadus ei ole senini suutnud uusi varasid juure luua, vaid kõige paremal juhtumisel võib ta ainult nende jaotamise peale mõjuda. Et see jaotus nüüd õiglasem oleks kui enne, ei saa herra Martnagi tunnustada, sest ka temagi ütleb, et Tallinnas 2500 perekonda praegu lähedamalt võivad elada kui teised (nende teiste kulul! N. K.). Mitte kahjurõõm teiste häda pärast ei sunni mitte-privilegeeritud üürnikku üüriseaduse kaotamist nõudma, vaid oma häda.

Teiselt poolt tuleb arvesse võtta, et neis korterites asuvad kodanikud, mis üüriseaduse ajal veel käest kätte ei ole käinud ja kus üüriseadusega loodud eesõigused alles kõlavaks rahaks ümber muutumata on, palju suuremat reaalselt sissetulekut saavad, kui mitteprivilegeeritud üürnikud. Kui palju nad sellest kokku hoiavad, et riigi laenu abiks võttes omale maju ehitada, on teadmata, kuid praeguse aja hingeelu arvesse võttes tuleb küll arvata, et see suurem sissetulek lihtsalt muude elumõnused peale kulutatakse. Ka sel juhtumisel elatakse rahva-põhikapitaali kulul ja tuleb selles otsida ühte liigitarvitamise põhjust, mis ennast avaldab muu seas passiivses kaubabilansis ja marga nõrgenemises.

Sõna „liigitarvitamise“ all ei mõtle meie mitte mingisugust füsioloogilist liigitarvitamist,

vaid ainult asjaolu, et meie rohkem tarvitame, kui valmistame ja puudujäägi katame kapitaaliga. Niisama ei usu meie ka sugugi, et üüriseaduse kaotamisega korterihäda lõpeb, aga ka siingi aitaks kaotamine meie majandust tasakaalu viia. Korteri-häda on üks mitmest tosinast meie „hädadest“ aga mitte kaugelki kõige suurem.

Herra Martna maalib täiesti asjata tonnisid seinale, kui ta korteriküsimusega meie rahva seob ja meile otsa ette kuulutab, kui valitsus korteriolusid ei lahenda.

Rahvaarvu kasvamine ja korteriolud on üksteisega muidugi ühenduses, kuid rahvaarvu kahanemist meie praeguste korteriolude süüks ajada on küll täitsa põhjendamata. Korteriolud Eestis peavad praegu a priori paremad olema, kui nad aastat kümme tagasi olid. Argu unustagu ometi h-ra Martna, et Eestis 75% elanikka maal elab, ja et maal korteriolud peavad lähedamad olema, kui nad ennemalt olid. Kui palju mõisa maju mis ennemalt pooltühjad seisid, on nüüd põlluharija rahva tarvitada, ja kui palju on meil uusi asunikke maju juure ehitatud. Ometi aga näitas hiljutine rahvalugemine lausal maal peaaegu igal pool rahvaarvu kahanemist! Sellest peaks ometi järeldada tohtima, et korteriolud maal paranenud on. Kui seal siiski surevus sündivusest suuremaks kipub minema, siis tuleb põhjuseid hoopis mujalt otsida. Linnades on rahva loomulik juurekasv alati väiksem olnud kui maal, aga enne kui aborte linna raskete korteriolude arvule kirjutada, tuleks küll veel seda statistikat lähemalt analüüsida ja katsuda selgusele jõuda, kui palju neist linnas teatavaks saanud abortidest maalt pärit on. Haigemajad asuvad meil teatavasti linnades. Korteri-häda suurenemine ja sanitaar-hügieeniliste olude halvenemine ei sünni hästi ka herra M. poolt ettefoodud surevuse kahanemisega kokku. Ka siin on h-ra Martna väidetel veel auk sees, mida ainult lähema uurimise teel võimalik on täita.

Kui meil mõnda küsimust „lahendama“ asutakse, siis lõpeb ta loomulikult ettepanekuga riiklik, odavat ja pikaajalist laenu anda, olgu see minupärast kas või mugava hõlli ehitamine kõrgete väljamaa külaliste jaoks. Ettepaneku motiivides ei puudu kunagi ka meie tuntud „kapitaalivaesus“, mida alati ära vahetatakse rahapuudusega. Omal kapitaali ei olla, pangad rahast tühjad, nii jääb siis ainult üle riigi abi poole pöörata. Seal juures unustatakse ära, et

meie ise olemegi riik, ja valitsus võib meile ainult meie oma kapitaali laenata ehk silmapetteks kapitaali asemel trükitud paberilipakaid. Riiklise laenuga saab ainult siis maju ehitada, koski ja turbarabasad kasutada jne., jne., kui rahval riigile selleks on kapitaali anda. Sellest lõpmata lihtsast aksioomist ei taheta ega taheta meil aru saada. Mitte raha ei ole meil tarvis uute majade ehitamiseks, vaid kiva, lupja, tsementi, palka, laudu. Ükski riigi poolt lubatud laen ei suuda neid luua ja kohale vedada, kui ei ole mitte olemas inimesi, kes neid valmistaks ja veaks ja teisi, kes samal ajal esimestele elutarveid valmistaks. Kapitaalu puudus on ainult teine väljendusviis asjaolule, et meie töö liig vähe viljakas on selleks, et tema produktist jatkuks, peale otsekoheste tarvete täitmise, meie rahvamajanduse põhikapitaali suurendamiseks, olgu majade, jõujaamade või vabrikute näol. Mitmel puhul tahab isegi paista, et meie ennast selle põhikapitaali arvel üleval peame (metsad!).

Ühe retsepti võrra „Eesti Uus retsept. Panga“ poliitika jaoks oleme sedakorda jälle rikkamad. „Vaba Maas“ kirjutab E. Fählmann, et mitte tööstust ja kaubandust ei oleks tema pidanud finanseerima, vaid hüdro- ja turba-elektrijaamade ehitamist, mis siis meie rahvamajandusele edaspidi kindlaks aluseks oleks olnud. Meie retsept on palju radikaalsem: „Eesti Pank“ ja kõik teised pangad on tarvis kinni panna, riiklise turba- ja hüdrotööstuse kõrval uuesti elustada „Erkat“ ja siis järgmiselt talitada. Kõik töövõimulised mobiliseerida; üks osa saata riikliste turbarabade kordaseadmisele ja elektrijaamade ehitamisele, teine osa Narva, kolmas osa metsa lõikama ja neljas panna maju ehitama. Metsa võtaks meie aastaga maha, „Erkat“ viiks selle välja ja tooks tarvilikud toiduained elanikkude toitmiseks, masinad jõujaamade jaoks ja tarvilikud ehitusmaterjalid sisse. Aasta või kahe pärast oleks igal kodanikul oma viisipärane korter klosetiga Schweitsi või mõne muu väljamaa eeskujul, jõujaamad oleks valmis ja nii meie rahvamajanduse alus veel kindlamiini pandud kui F. seda soovitab ilma ühegi panga krediidita.

Dollari Kuna meie euroopastabiliseerimisest. lased unistame oma rahasüsteemide „kulla alusele“ üleviimisest kui kaugest ja ilusast

ideaalist, mille kättesaamisel meie hädad ja viletsused nagu nõiduse väel saaks kõrvaldatud, näevad targad pead sealpool lompi vaeva, kuidas kulla vägivallavalitsusest rahanduses peaseda. Viimased Poliitiliste Teaduste Akadeemia istangjärgu protokollid New-Yorkis sisaldavad rea kõnesid kõige tuntavamate majandusliste autoriteetide poolt, kes peaaegu ühes kooris tõendavad, Euroopa paberi-inflatsioon olla kadestamise väärt seisukord Ameerika kullainflatsiooni juures. Paberi-inflatsioonist, nagu see praegusel korral iseäranis Saksamaal maad olla võtnud, olla lahti saada väikene asi, sest iga mees võib järgi kalkuleerida, et kõik väljalastud biljonid, triljonid ja kvadriljonid oma tõeliku väärtuse poolest enesest palju vähem kujutavad, kui ennesõjaaegsed miljonid, nii et riik neid väheste summadega võiks sisse tõmmata ja nende asemel väärtuskindlat raha käima panna, jäädes sealjuures peaaegu ilma igasuguse sisemise võla koormata, mis teistel riikidel vesikikivina jalus on. Selle vastu on, näit. Prantsusmaa rahaline seisukord mitu korda raskem, sest praeguste defitsiitide juures tõuseks 1930. aastaks Prantsuse sisemine võlg nii suureks, et kõik praegused riigi sissetulekud siselaenu protsentide maksmiseks läheksid. Analüseerides Prantsuse riigi sissetulekuid ja väljaminekuid, tuleb otsustada, et püsiva frangi kursi juures sissetulekud palju kasvada ei või, väljaminekute kasvamine aga paratamatu on. Sellest järgneb Prantsuse frangi kokkulangemine raudse järjekindlusega. Oma Euroopa rahaasjade ülevaate lõpetab üks asjatundja eht ameerikalise humooriga: „kokkuvõte, mis etetoodud faktid mulle peale suruvad, on sellepärast, et kavatsetud hindade stabiliseerimise esimesed sada aastat arvatavasti kõige raskemad saavad olema“ (the first hundred years of attempted price stabilization are likely to prove the most difficult. Harold G. Moulton, Director, Institute of Economics, Washington D. G.: The prospects of stable money abroad). Euroopa kohta räägitakse vähemalt hindade stabiliseerimise võimaluselt.

Kuid nüüd kuulame, mis selsamal puhul Ameerika kuld dollarist öeldakse. „Kuld- raha kõige suurem viga on tema stabiiliteedi puudus. Seda tõendada ei ole tarvis. Viimased kaheksa aastat on meile seda küllalt silmatorkavalt pildistanud. Kulla väärtuse muutused tõendavad muutusi hindade tasapinnas, mis omakorda hävitavalt mitte üksi ärielu peale ei mõju, vaid

ka rahva hea käekäigu peale üleüldse. Tõusev kulla hind pärast 1873. aastat tõi enesega kaasa langevad põllusaaduste hinnad, mille all farmerid raskelt kannatasid. Kulla väärtuse langemisele pärast 1897. aastat järgnesid 1905. ja 1906. aasta spekulatsioonihinnad, mille tagajärg oli 1907. a. paanika ja kokkulangemine. . . Meie maa kõige suurem tarvidus on kindel väärtuse mõõdupuu, teiste sõnadega, dollar, mis vähemalt nii kaua paigal seisaks, et teda fotografeerida saaks. Praegusel ajal võiks ainult kinofilm anda küllalt selge pildi akrobaatilise Ameerika dollari hüpetest.“

„Kui meie kauplustes hakatakse veniva mõõdupuuga riiet mõõtma, siis tooks see enesega lõpmata segadused ja pahandused kaasa. Kui vakk ja margapuu üle õõ ja iga õõ ennast muudaksid, siis võiksime õnnelikud olla, kui agraar-revolutsioonist pääseksime. Ja ometi teeb dollar, mis rahvast vahetpidamata oma väärtuse muutmistega petab, rohkem pahandust, kui veniv arssin, vakk või margapuu teha suudaksid.“

Kuna kulla väärtust stabiliseerida ei saa, siis on täiesti loomulik, et teid hakatakse otsima, kuidas dollarit kulla ikkest vabastada ja teda ennast stabiliseerida. Tuntud ökonomist prof. Irving Fisher propageeris juba enne sõda oma plaani dollari stabiliseerimiseks, mis aga senini ei poliitika-meeste ega ka teadlaste seas iseäranis suurt vastukõla ei ole leidnud. Nüüd, kus kulla väärtuse kukkumine sõjaaastate jooksul umbes 50% võrra igaühele käega katsutav on, leiavad prof. Fisheri teoreetilised argumendid nende poolt, kes kõrgete hindade all kannatavad, rohkem vastuvõtlikku pinda. On isegi salkkond küllalt julgeid kongressimehi leidnud, kes sellekohase dollari reformi seaduseprojekti kongressile ette on pannud, mis detsembris rahaasjade komisjonis harutusele tulla. See põhjendab prof. Fisheri teoorial ja on üleüldistes joontes järgmine.

Seaduse eelnõu eesmärk on stabiliseerida hindade tasapinda ja sellega ära hoida raskusi, mis ühel või teisel rahvaklassil hindade langemise või tõusu korral tuleb kanda. Tema läheb välja n. n. kvantiteedi teooriast, mille järele hinnad üldiselt võetult on proportsionaal liikumas olevale raha hulga. (Prof. Fisheri järele on see vahekord küll natuke keerulisem. Tema kuulus vahetuse vormel on $MV + M^1V^1 = PT$, kus M tähendab raha hulka, M¹ - krediiti pangadesiitide näol; V - raha ringvoolu kiirust, V¹ - krediidi ringvoolu kiirust;

P - keskmist kaupade hinda ja T - arvu, mitu korda seda hinda on võetud aja jooksul keskmiselt makstud). Sellepärast, et hindasid stabiliseerida, tuleb vastavalt raha ja krediidi hulka ringvoolus reguleerida vastavalt kaupade hulga, mis vahetusprotsessi sattuvad. Et seda kätte saada, pandakse ette kõik kuld vähese preemiamaksu abil riigikassasse kokku tõmmata ja selle alusel kulla sertifikaadid, n.n. yellowbacks liikuma panna (missugused ka praegugi liiguvad). Peaks teatud aja jooksul (eelnõus 2 kuud) hindade tasapind 1% tõusma ehk langema, tõstetakse ehk alandatakse vastava dekreediga 1% võrra kulla hulk ühes dollaris. Selle läbi väheneb ehk tõuseb vastavalt kuld dollarite hulk riigikassas ja tuleb kas vastava liikumasolevaid dollari sertifikaate liikumisest kõrvaldada ehk jälle võib sama palju uusi sertifikaate liikuma lasta. Sel moel saab hindade tõusu puhul liikumas olev raha hulk ja ühes ka krediidiandmise võimalus vähendatud, millele järgneb hindade langemine endisele tasapinnale. Hindade langemise puhul jälle suureneb liikumas olev raha hulk, mis hinnad endisele kõrgusele tagasi peab viima.

Meie ei taha praegu seda projekti kritiseerida. Seda teevad ameeriklased muidugi ise. Praegusel korral tahtsime meie ainult fakti alla kriipsutada, et niisama, nagu Euroopa teid otsib, kuidas kulla alusele saada, otsib Ameerika, kes kõikide kullatagavarade õnnetu omanik on, teid, kuidas oma kaubahindu kulla lõa otsast lahti saada.

Hoiuprotsendi kõrgendamise. Pankade Nõukogu on otsustanud omal viimasel koosolekul tähtjaliste hoiusummade protsenti kõrgendada. Edaspidi maksetakse kolmekuuliste hoiusummade eest 7%, kuuekuuliste ees 8% ja aastaste eest 9%. Pärastsõjaaegse kindlusega seisukorra ja suure laenukapitaali puuduse tagajärjel, mis kapitalistile võimaluse andis erateel palju kõrgemate protsentide eest oma kapitaali tähtajaliselt mahutada, on tähtjalised hoiusummad meie pankade bilansides minimumini kokku kuivanud. Pärast krediidiandmiste osalist kitsendamist Eesti Panga poolt läinud suvel, mis suure laenukapitaali nõudmise tekitas, algas pankades ka jooksvate arvete kahanemine ja vabad summad hak-

kasid eradiskontööride kaudu mahutamist otsima, kus viimasel ajal diskontoprotsent juba kuni 5% olla kuus tõusnud. Kõnesolev Pankade Nõukogu otsus on esimene samm võitluses vabade kapitaalide pärast. Et tema peale iseäranis suuri lootusi ei või panna ja et pankadel üheskoos Eesti Pangaga veel teisi võib olla palju radikaalsemaid abinõusid tuleb otsida, et valitsust kapitaaliturul alal hoida ja mitte oma tähendust eradiskontööride kõrval kaotada, on iseenesest mõistetav. Katsed odavad laenuprotsenti olude kiuste maksma panna on meile juba õige kalliks maksma läinud, ja Eesti Pangal tuleb vististi, kui raske see ka ei ole, rahvamajanduse huvides aktiivset diskontopoliitikat ajama hakata. Majanduslise vabaduse juures, mis meil põhimõttelikkult maksab, on täiesti võimata mõnedel aladel kunstlikult odavat krediiti soetada, sest et teised alad selle all seda rohkem kannatavad ja tasakaal majanduselus kaob. Kes ei tea, kui palju praegusel korral selleks teesid on, et vormilikult maksvatatest maksimaalsetest laenuprotsentidest mõõda minna? Krediiditarvitajad jutustavad sellest imelugusid. Kõige kardetavam on meie arvates siin just asjalugu, et Eesti Pank ühes teiste pankadega kapitaaliturul valitsuse võivad kaotada, millele anarhia võib järgneda. Krediitide kitsendamisest üksi ei ole palju kasu; pealegi ei ole, näit., Eesti Pank sedagi tänaseni suutnud faktiliselt läbi viia, sest et tema laenusummad endiselt kasvavad. Krediitide kinnipanek tekitab niisuguse pinge laenuturul, et olemasolevad hoiusummad teisi teid mahutamiseks hakkavad otsima, mille peale Pank käesoleval korral loomulikult peab raageerima suuremate krediitide andmisega erapankadele, et nende seisukorda mitte kõigutada.

Loomulikuks väljapääseteeks seisukorrast on laenuprotsentide kõrgendamine ühes hoiuprotsendi kõrgendamisega, mis ühelt poolt krediidi nõudmist vähendaks ja loomulikult teel ettevõtlikkusele piire paneks, teiselt poolt aga ka kapitaalide juure tõmbaks ja turu nõudmiste rahuldamist loomulikult teel, pankade kaudu, võimaldaks.

See tee on küll ohakline ja paljude huvidele mitte vastuvõetav, kuid rahvamajanduse seisukohalt vististi ainukene käidav rada, mis meid tekkinud olukorrast välja võib viia.

Ei pea unustama, et näit. Soome pank, kus olud mitmeti meie sarnased, juba mõne aja eest on sellele teele astunud.

Emissioonid jaanuar – september 1923. aastal.

Kuulutuste põhjal „Riigi Teatajas“ on 1923. esimesel üheksal kuul uusi aktsiaseltse ja osahisusi asutatud ning olevate seltside ning osahisuste põhikapitaale suurendatud järgmisel määral (milj. Emk.):

	Uued seltsid		Kapitaali suurend.		Kokku.
	Arv	Kapitaal	Arv	Kapitaal	
Jaanuar	10	103,0	2	65,0	168,0
Febbruar	19	75,0	7	58,75	133,75
Märts	10	46,7	—	—	46,7
Kokku aast . veer	39	224,7	9	123,75	348,45
Aprill	10	104,0	3	31,0	135,0
Mai	11	77,3	5	18,0	95,3
Juuni	14	68,1	3	179,5	247,6
Kokku aasta II veer.	35	249,4	11	228,5	477,9
Juuli	6	56,0	2	10,0	66,0
August	3	12,5	3	19,0	31,5
September	5	14,6	3	19,0	33,6
	14	83,1	8	48,0	131,1

Nagu sellest näha, on uute aktsiaseltside asutamine, niisama ka kapitaali suurendamine aasta kolmandal veerandil tähtsalt vähenenud. Osalt tuleb see muidugi surnud hooaja arvele kirjutada, kuid siiski on tundemärke, mis arvata lasevad, et meie

Gründertumi Sturm- und Drangperiode lõpule hakkab jõudma. Nimelt olid emissioonid veerandaastate kaupa 1923. ja 1922. aastal (milj. mrk.):

	1923	1922
I veerand . . .	348,45	237,25
II veerand . . .	477,9	193,66
III veerand . . .	131,1	256,0
Kokku . . .	957,45	686,91

Käesoleva aasta kolmandal veerandil on emissioonid vähemad, kui läinud aastal, kuna nad aasta esimesel poolel kaks korda suuremad olid.

Eesti või ekspordist.

Broker.

Tallinnas 28. septembril ärapeetud ühispiimatalituse arendamise koosoleku kirjelduste järgi ajalehtis võib teataval määral ülevaadet saada, kui kaugele meie võivalmistamine arenenud on ja kuidas tahetakse meil seda ala edaspidi arendada.

Koosolekul ettekantud kõnedest selgub, et võivalmistamise alal on seni suured puudused nii organisatsioonis kui ka meiereide tehnilistes võtetes. Ühispiimatalitustes on arvepidamine puudulik, mitte õiglane kapitaali koondamine, kapitaali puudus, puuduvad eelarved. Meiereide hooned halvaste ehitatud, paljudes meiereides valitseb mustus, oskamatus või valmistamises ja sisseseadega ümberkäimises. Seni kui need puudused kõrvaldatud ei ole, ei saa meil Eestis või kunagi kõrge väärtusega kauba nime; see peaks igaühele selge olema. Ja niikaua kui meil kõrge väärtusega 1. sorti võid valmistama ei hakata, ei suuda Eestis võieksport selle suuruseni tõusta, mida põllumajanduslised olud tervele maale ette kirjutavad, sest halva või valmistamine ei tasu ennast ära, sarnase või jaoks puudub turg väljaspool Eestit ja siseturg muutub ka ikka rohkem nõudlikumaks. Kahjuks peame tähendama, et nende puuduste üle võivalmistamises suuremaid vaielusi koosolekul ei olnud, mis asja laiemalt oleks valgustanud. Vastuoksa on aga koosolekul ägedalt vaieldud väljaveokontrolli puuduste üle.

Mis aitab siin hea väljaveokontroll, kui ekspordöörid maalt halba võid kokku vea-

vad väljaveoks sel lihtsal põhjusel, et meil paremat ei valmistata? Meil oldakse ikka veel sel arvamisel, et see, mis meile hea näib olevat, peab ka teistele hea olema. Sellest seisukohast minnakse välja ja nõutakse väljaveo kontrolli, et see tunnistagu kõik heaks, mida üks ehk teine meie võieksportöör heaks peab. Et aga kontroll seda teha ei või, siis tõstetakse kisa ja selle kisaga täidetakse terved koosolekud. Niiiv on arvamine, et ainult väljaveo kontrolli uuesti korraldamine või kõvendamine või väärtust tõstaks. Meil on see juba traditsiooniks muutunud isiklikuks minna ja isikliste vahekordade selgitamise peale raiatakse palju aega ja jõudu. Asjalikult võttes peame tunnistama, et meie võieksporti suuremad puudused pesitsevad meiereides, ja need puudused tulevad esimeses järjekorras kõrvaldada. Mis aitavad siin ägedad vaielused väljaveo kontrollikomisjoniga või headuse üle, kui maalt meiereid ikka järjest halba võid Tallinna saadavad ja ekspordöörid selle halva kaubaga kontrollikomisjoni peale tormi jooksevad, et tunnistagu see nende võid esimeseks sordiks?

Siin on tähtis esimese sordi valmistamine, mitte aga kontrollikomisjonilt esimese sordi nime välja pigistamine halvasti valmistatud võile.

Et kiires korras hea või valmistamiseni jõuda, selleks on tarvis sisse seada või valmistamise kontroll. Kahjuks räägiti koosolekul valmistajate kontrollist, mis oleks või müügi ja väljaveo juures. Valmistajate kontroll peaks aga valvama ainult hea või valmistamise ja müügi järel ja ennast mitte segama väljaveo kontrollisse, mis peaks jääma riigi kätte nagu senini.

Valmistajate kontroll või valmistamise üle on teostatav juba praegu, kuna müügi kontrollimist peaks loomulikult meie konsulid välismail enda kohuseks võtma. Konsulitel ei peaks mitte raske olema välismail või headust ja hindu jälgida, sest kui kontrolleriall suures äris kõigi maade või sordid võrdlemiseks käepärast on, siis on ka kerge otsust Eesti või headuse üle teha. Selleks on tarvis konsulitel ainult linna äriraioonides liikuda ja häid vahekordi seal firmadega luua.

Kui kurikuulsa Schulze lugu meeletule tadata, siis peab küll imestama seda saamatust, kuidas meil ei suudetud tervet seda

affääri aegsasti ette näha. Schulze maksis Eestis kõrget hinda, müüs aga väljamaal või odavalt ära ja rõhus sellega Eesti või hinnad väljamaal alla.

Kui meie eksportöörid, kaubandusministeerium ja ka Eesti konsolid Eesti või välisurust kriipsu väärtiki oleks huvitatud olnud ehk meie või seisukorda välisurul oleks oskanud hinnata, siis ei oleks Schulze iialgi seda teha saanud, mis ta tegi. Kahjuks hakkas kaubandusministeerium alles siis vöihindu „the Grocerist“ uurima, kui „E. M.“ asjade seisukorra peale tähelpanu oli juhtinud.

Nii oli terve Schulze affääri tagajärg see, et Eesti vöihinnad Londonis langesid isegi alla halva Läti vöihindade, sest Eesti või jäi inglise turul väheseks ja vööraks; kui ta sinna ilmus, siis Schulze hindadega, ning affäristi teede kaudu, jäädes seal ilma igasuguse kaitseta.

Kui vaatame 28. septembri koosoleku resolutsioone, siis leiame, et seal kõige tarvilikumad punktid puuduvad, nimelt või valmistamise kontroll ja või valmistamise parandamise tegevuskava.

On ju päevaselge, et põllutöoministeeriumi registreerimisest on vähe selleks, et meiereid head eksportvöid valmistaks; seda näitab praegune halb seisukord: meiereid tunnistatakse kõlbulikkudeks, otsustades ainult sisseseade järgi. On tarvis jälgida, kuidas seda sisseseadet kasutatakse ja käsitatakse, et head vöid saada.

Teiseks, palju aitaks kaasa või headuse töstmisele ja valmistuse suurenemisele kui terve küsimus põllumeestele päevaküsimuseks tehtaks. Meil aga ollakse nii lihtsamelne, et iganädalast vöihindade välja kuulutamisest ajalehtis küllalt arvatakse olevat, et põllumehe huvi või ümber pingul pidada.

Tarvis on korraldada üle maa piimaasjanduse koosolekud, kus saaks selle ala tähtsus Eesti põllumajanduses selgitatud ja allakriipsutatud. Seetägu sisse päevalehtis ning nädalalehtis piimaasjanduse toodete avaldamine. Muretsetägu teateid vöid eksporteerijatest ja impoorteerijatest maadest selle ala kohta. Tarvis on korraldada rohkem piimaasjanduse kursusi, asutada maale eeskujulikka meiereisid. See on terve majanduspoliitiline ülesanne, millest üle saadakse ainult sel korral, kui valitsus eraorganisatsioonidega ühes töötama hakkab. Kui praegu arvatakse, et tänavu aasta saab või eest Emk. 500.000.000 välisvaluutat, siis

on selge, et või ekspordiga vöime oma kaubabilansi tuntavalt parandada kõige kiiremas korras. Siin peitub üks tähtis punkt, mis meie riigi majanduspoliitilises programmis vöib olla kõige tähtsam on. Kahjuks puudub meil seni igasugune majanduspoliitiline programm. Initsiatiiv sellel alal on meil rahva käes, nagu kunagi demokraatlikes riigis.

Vöi, liha ja munade sissevedu Venemaalt.

Möned kohalikud importärid kavatsavad Venemaalt vöid, liha ja mune Eestisse sisse vedada, sest nende ainete hinnad on Eesti hindadega võrreldes märksa odavamad. Sarnane sissevedu aitaks meil teataval möödul elukallidust tagasi hoida, ühtlasi äga annaks ka vöimaluse meie põllumajanduslistele ettevötetele suuremal möödul vöid ja lihasaaduseid Lääne-Euroopa turgudele saata, kus Eesti karjasaadused heas kuulsuses. Praegu takistab karjasaaduste sissevedu Eestisse sissevöetoll. Et ülemaltähendatud ainete sissevedu hõlbustada ja turuhindasid tõusmise eest hoida, selleks on vastavad organisatsioonid raha- ja kaubandus-tööstusministeeriumide poole pööranud palvega sissevöetollisid või, munade ja lihasaaduste pealt täiesti ära kaotada. Et see palve kokkukölas on valitsuse deklaratsiooniga, kus esimese järgu tarbainete tollide ära kaotamist lubati, siis on arvata, et eelnimetatud palve ilma takistusteta täitmist leiab.

R.

Riigikogu.

Huvitavamaks osaks riigikogu tööst sellel nädalal olid vaielused sots.-dem. arupärimiste kohta korterikriisi lahendamise ja elukalliduse puhul. Esimene kujunes välja kaunis hädaldamislaadiliseks korutuseks peaaegu kõigi sõnavötjate poolt viletsate korteriolude pärast, ilma et keegi kõnelejatest mingisugust väljapääsuteed oleks näidata suutnud. Kuni lõpmatuseni korraati köiksugu stafistilisi andmeid, mis meie korterihäda, mis igaühele ilma nendetägi tun-

tud on, pidid pildistama ja herra Martna sai jälle korraks põhjuse ettelugemisi pidada selle üle, mis õieti väljamaal ühetoaliseks korteriks peetakse ja kui head korterid väljamaal kodanikel üleüldse tarvitada on. Tema etteheited valitsusele baseerusid peaaesjalikult sellel, et valitsus küllalt huvi ei ole üles näidanud korterikriisi lahendamise vastu, ilma et ta oleks ütelnud, mis nimelt valitsus peale oma huvi ülesnäitamise praktilist korda oleks pidanud või suutnud saata.

Ilmus müügile:

'Eesti Majandus' **teine köide**

veebruar-juuni 1923

306 lhk.

Hind 400 mk.

Pealadu:

K. O. Rahvaülikool'

Tallinnas

Kõnede vool oleks enese kahtlemata liiva sisse kuivaks jooksnud, kui mitte riigivanem K. Päts lõpuks kogu küsimust ja tema lahendamiseviisi õigetes raamidest ei oleks paigutanud ja riigikogule ning selle kaudu kogu rahvale veel kord seda lihtsat tõsiasja meele tuletanud, mis meil nii väga tihti ära unustatakse, et valitsusel mingisugust imetegevat jõudu ei ole kapitaal mitte millegistki luua ja et valitsus ainult seda korda jõuab saata, milleks rahvas suudab abinõud anda. Asjata ei olnud ka

meeletuletus, et korterikriisi lahendamine eestkätt just rahva enese asi on ja mitte mingisugune valitsuse otsekohene ülesanne. Lihtne oleks tõesti kõikide meie probleemide lahendamine, kui selleks ainult tarvis oleks, et ka valitsus nende puhul sõnu teeks. Nii siis konstateeritigi lõpuks lihtsa ülemineku vormeliga, et „oleme rääkin'd“.

Arupärimine ellukalliduse kohta, mis sihitud oli peaaesjalikult toiduainete vaba väljaveo vastu, andis uuele kaubandusministri hea juhuse kätte avalikult ja üksik-asjaliselt seletada, et elukalliduse küsimus mitte suure, vaid liig väikse väljaveo küsimus on, ja kogu meile põllumajanduslist produktsiooni ja neid ülesandeid, mis meil nii välis- kui siseturu korraldamisel lahendada tuleb, õige kujukalt kirjeldada. Et kaubandusministri andmete valgusel sotsiaaldemokraatide toiduainete väljaveo kitsendamise nõudmine väiklase ja reaktiivse abinõuna paistis, sellest tuljest ei saanud vist sotsiaaldemokraadid ise ka lahki, herra Martna muidugi välja arvatud. Sellest nende põhimõttelik vaikimine. Elukalliduse vaielduste tagajärjed võivad sots.-dem. igatahes puhta kahjuna debetisse kirjutada, ehk neile küsimuse ülesvõtmise eest muidugi mõista tänulik tuleb olla, sest selgem on kogu pilt peale nende vaielduste nii mõnelgi. Kui meil hinge kohta aastas üks muna on välja viidud, siis ei too nende väljaveokeeld kahjuks mitte ühtegi uut tosinat mune tööliste lauale.

Bibliograafia.

Tähtsamad majanduslised kirjutused Eesti ajakirjanduses.

M. Martna. Elukorterite häda Eestis. „Post.“ nr. 262–264/1923. a.

Insener S. Podsolov. Tööstusliste ettevõtete tähtsam vedru. „Pvlht“ 28. sept. 1923, nr. 258.

Kohle oder Brennschiefer? „R. Bote“ 29. sept. 1923, nr. 222.

Või väljaveo kontrollist. „Pvlht“ 4. oktoobril 1923, nr. 264.

Eesti tsemenditööstus. „Post.“ 1. okt. 1923, nr. 261.

Joh. Mey. Kuresaare sadama minevik ja tema praegused olud. „Pvlht“ 29. sept. 1923 nr. 259.

St. Eine Rohstofffrage in der Textilindustrie Estlands. „R. Bote“, 3. oktoobril 1923, nr. 225.

Kroonika.

Eesti.

Või ja kanamunade väljavedu augustikuul. Augustikuu jooksul on piimasaaduste väljaveo kontrollkomisjoni poolt läbi vaadatud ja väljaveoks kõlblikuks tunnistatud 24.879 puuda 35 naela võid. Sellest on 14 585 pd 36 n. saadetud Rootsi, 9.706 pd. 1 n. Inglismaale ja 589 pd. 38 n. Daani. Juulikuul oli 17.698 pd. 18 n. võid välja veetud, seega on või väljavedu jälle tubliski suurenenud. Eesti ekspordäridest, kes võiga kauplevad, on suuremal hulgal võid eksporteerinud „Estoonia“ (saatis augustil 4.781 pd. 17 n. võid väljamaale) ja „Einpaul“ (8.227 pd. 28 n.) „Teglhuis“ ja „Romann“ on vähemal määral võid välja vedanud.

Kanamune on augustikuul 212.400 tkkki väljamaale saadetud, neist Rootsimaale 183.600 muna (28.080 esimest sorti ja 155.520 teist sorti) ja Soome 28.800 tkkki (1. sorti 720 tk., 2. sorti 25.200 tk. ja 3. sorti 2.880 tk.). Kanamunade väljavedu on mineva kuuga võrreldes veidi vähenenud – juulil on 277 200 tk. väljamaale saadetud. Kanamune eksporteerisid „Estoonia“, „Einpaul“ ja „Estoterra“.

1923. a. augustikuu väliskaubandus.

Sissevedu väljaveost 331,1 milj. marka suurem.

	Sissevedu. milj. Emk.	Väljavedu. milj. Emk.
Tera- ja jahv. vill, kartul ja loomatoit	81,6	11,1
Toiduained ja karjasaadused	0,9	86,3
Kala ja kalakaup	39,0	1,8
Muud toidu- ja maitseained,	66,6	24,2
Elusloomad ja linnud	0,2	22,9
Nahk, nahkaup ja muud loomasaadused	46,2	9,1
Seemned ja elustaimed	2,2	0,04
Puu- ja puutöödustuse saadused	6,8	184,1
Paber, paberikaup ja frükitoõd	34,2	103,3
Puuvill, lina ja kiained	143,3	39,2
Tekstiilitöödustuse saadused	90,2	81,9
Metallid	34,1	9,3
Metallkaubad	50,3	0,1
Põllutöömehhanad ja riistad.	38,5	1,7
Muud töö- ja jõumasinaid, transportabinõud	97,0	2,5
Instrumentid, aparaadid ja laskeriistad	22,4	0,009
Kivid, mullad ja nende saadused	18,1	36,2
Kivisüsi, koks ja põlevkivi.	34,5	—
Õlid, rasvad, vaigud ja nende saadused	47,3	0,1
Väetisained	32,4	—
Keemiaained, värvid, aptegikaubad	66,0	13,2
Kunstikaubad, muusikariistad ja muud eelpool nimetatamata kaubad	6,7	0,1
Kokku	958,4	627,3

Maade järele:

	Sissevedu. milj. Emk.	Väljavedu. milj. Emk.
Belgia	24,6	25,3
Bulgaaria	—	2,8
Danzig	39,3	1,0
Daani	22,5	26,6
Hollandi	8,2	8,6
Inglismaa	242,5	229,5
Jaapani	—	5,1
Leedu	4,8	28,0
Läti	36,7	32,9
Norra	—	1,9
Prantsuse	1,7	2,0
Rootsi	54,4	73,5
Rumeenia	—	0,05
Saksamaa	424,9	40,9
Soome	37,4	68,5
Türgi	—	0,2
Vene	55,6	71,7
Venezuela	—	0,1
Ameerika Ühisriigid	4,1	8,7
Poola	1,5	—

Aasta algusest kuni 1. septembrini s. a. on kaupad sisse veetud 5.925,3 milj. mrk. väärtuses; sama aja jooksul on välja veetud — 3.763,2 milj. mrk. väärtuses. Seega on kaubabilans 2.162,1 milj. mrk võrra passiiivne.

Kaubandusline läbikäimine Venemaale.

26.–30. sept. on Nõukogude Venemaale saadetud (tuh. kilogr.)

1. Eksportikaupe.

Paberit 452,9 ja heeringaid 15,7 — 38 vagunis.

2. Transiitikaupe.

Segakaupa 15,1 ja heeringaid 62,0 — 5 vagunis.

Sama aja jooksul on Venemaalt Eestisse tulnud hobuse lookasid 5,9, bensiini 81,3 ja segakaupa 5,1 — 3 vagunis ja 4 tsisternis.

Kaubandusline läbikäimine Lätimaale. Septembrikuu jooksul on Eestist Valga kaudu Lätimaale saadetud kaupe:

36 vagunit tsementi, 7 vag. hobuseid (kokku 47 hobust), 15 vag. segakaupa, 1 vag. autosid, 2 vag. mõõblit, 4 vag. elusloomi (80 siga ja 2 vasikat), 1. vag. jalanõusid, 1 vag. tindikala, 2 vag. transiitkaupad. Kokku 69 vagunit kaupe ja 8 vagunit tsirkus „Kontinentali“ varandust.

Sama kuu jooksul on Lätimaalt Valga kaudu Eestisse tulnud:

51 vagunit segakaupa, 4 vag. suhkrut, 1 vag. kriiti, 1 vag. riidekaupa, 1 vag. hobuseid (kokku 5 hobust), 1 vag. pappi, 3 vag. soola, 8 vag. heeringaid, 8 vag. portselaan, fajans ja emaleeritud nõusi, 3 vag. rauda, 1 vag. autosi, 1 vag. sarvloomi, 1 vag. soolatud soolikaid ja 1 vag. soodat. Kokku 86 vagunit kaupe.

Tööstõrsete tegevus augustikuul. (Riigi Statistika Keskbüroo andmed). Tööstõrsete poole pööras augustikuul 573 tööstisajat ja ajulistelt töödelt tuli tagasi 61. Vaba kohti anti üles 652, tööle saadeti 653 tööstisajat. Neist jäi tööle 427, 1. sept. jäi tööta 507 tööstist ja 149 kohta vabaks.

Venemaa.

Vene või väljavedu. Augustikuu lõpul on esimene saadetus Vene võid 10000 tünni (32000 puuda) inglise turule jõudnud. Kõik või on juba realiseeritud hinnaga 160–120 shill. tsentneri eest.

Vene-Rootsi vahekorid. 14. s. k. päeval jutujamises ajakirjanikkudega avaldas Nõuk. Vene välis-kaub. komissar Krassin suurt pahameelt Rootsi vastu. Vaatamata selle peale et juba 1920–21. a. Vene maa Rootsi tööstusettevõtetele 100 miljoni krooni eest tellimisi andis, ei olevat kaubandusline läbikäimine mõlema riigi vahel seni normaalseks saanud. Rootsi tõrkuvat Venemaad mitte ükski de jure tunnistamast vaid ka temaga kaubalepingut sõlmimast. Rootsi ärimehed olla tagasihoidlikud ka lühikesajaliste krediidide lubamises, kuna teised riigid (Inglis ja Tšehhoslovaakia) mõned tellimised elektrijaamade sisseade peale 7 aastase krediidiga vastu on võtnud. Lõpuks tähendas Krassin, et Nõuk. vabariikide liidu valitsus olla nüüd otsustanud Rootsi valitsuse kangekaelsuse pärast enam tellimisi Rootsi firmadele mitte lubada.

Põllutõõristade müük. Ametliste andmete põhjal on 16 märtsist 1922 kuni 1 juulini 1923 s. a. 14 kuu jooksul Venemaal põllutõõristu müüdud üldse 6.987.000 kuldrubla eest. Enne sõda oli iga aastane läbimüük 100 milj. rubl. eest. Praegu ostetakse ainult lihtsamaid põllutõõristu, saahu, äkkeid jne. Lõdudes on praegu veel tagavaras põllutõõristu, kuid rahvaevaeuse ning kõrge hinna tõttu ei leia ostjaid, olgugi et maal põllutõõristadest suur puudus, ning talupojad sunnitud on ise puust põlluharimise abinõusi valmistama.

Vilja ekspordi kava. Nõukogude ajalehed toovad Vene vilja ekspordi kava käesoleval aastal. Selle järele kavatsetakse välja saata Balti sadamate kaudu 76 milj. puuda, Asovi mere sadamatest 18 miljoni puuda, Krimmi sadamatest 38 milj. p., Odessast ja Nikolajevist kokku 61 milj. puuda ning Novorossiskist 61 milj. puuda. Kokku 254 milj. puuda.

Leedu.

Kalade sissevedu Leedusse keelatud. Leedu valitsus on väikeste kui ka konserveeritud kalade sisseveo Leedusse ära keelanud passiivse väliskaubanduse bilansi tõttu. Läti on seega hea kalaturu kaotanud.

Läti.

(Besti konsulaadilt Riias).

Transiitimmigratsioon. Siseministeeriumi nõukogu istangust 11. sept., kus Eisenberg andis ülevalt transiitimmigratsiooni tähtsusest ja ulatusest Lätis. Senini on 13 lepingut sõlmitud – 12 laevandusühisusega ja

ühe juutide ühendatud komiteega väljarändajate liikumise asjus üle Läti. Need lepingud on sõlmitud ühe aasta peale. Väljarändajaid hoitakse silmas, et nad Lätisse ei jääks. Senini on sisse rännanud Lätisse 14.537 transiitväljarändajat, nendest läinud kuul 3846; välja on sõitnud 10.956 ja Lätis viibivad 3581, viimase kuu sisse rändajad. Tähelepanemise väärt on Balti-Ameerika liini sisseseatud väljarändajate suur maja Liibavis, kus 200 inimesel ruumi. Riias on 4 laevandusühisust väljarändajatele korferid sisse seadnud 634 inimese jaoks. – Eelarves oli ette nähtud 16 miljoni puhast kasu väljarändajatest, kuid tulud on senini juba suuremad. Transiitväljarändajad ei ole haigusi Lätisse toonud.

Väljavotariifi alandamine Valmis ja poolvalmis fabriku saaduste ekspordi edendamiseks on raudteede peavalitsus välja töötanud alandatud eri eksportariifi, missuguse põhjal ka karjasaadused välja veetakse.

Riia elevaatori väljarentimine. Riia linnavalitsus on volitanud kaubandusosakonna juhatajat alata läbirääkimisi elevaatori väljarentimise asjus Vene saatkonnale. Viimane on nõus 5 milj. rubl. avansi sisse maksta. Leping loetakse maksvaks selles päevast, mil elevaator on ennesõjaaja seisukorda viidud, mida loodetakse 24 märtsini 1924. a. korraldada.

Läti nõuab seletust Leedult ja Poolalt. Leedu keeld kalakonserve Lätist sisse vedada ja Poola määrus 100% tolli võtta sisseveo kaladest, on Lätit valusalt puudutanud. Välisministeerium on otsustanud aru pidades rahaministeeriumiga pöörata Leedu ja Poola valitsuste poole arupärimisega.

Uus paberraha. Rahaministeerium on seaduse eelnõu välja töötanud, mille järele paberrublad asemel antakse välja paberlatid: 1, 2, 5, 10 ja 25 lati väärtuses, mille summa ei tohi üle 48 miljoni lati suur olla. Nende kindlustuseks deponeeritakse Läti panka kuldfond 1/4 liikvel olevatest riigi kassafähtede nominaalväärtuse kogusummast.

Ameerika kaubandusleping. Ameerika saadik Coleman on esitanud välisministeeriumile sõpruse- ja kaubanduslepingu (Treaty of Friendship and Commerce) kava Läti vastava ettepaneku peale. Ameerika leping on mõeldud 10 aasta peale.

Lõikuse väljaveoand 1923. a. Külitud oli ülepea Lätis sel aastal: rukist 724.100 vakamaad, otre 483.100 vakamaad, kaeru 843.400 vakam., linu 153.900 vakamaad. Arvates lõikus vakamaa pealt: rukist – 24,29 puuda, otre – 19,50 pd., kaeru – 21,54 pd., linu: kiudu – 9,74 pd., seemet – 9,81 pd., oleks lõikus ühtekokku kogu riigis (tuh. pd.):

	1923	1922
rukist	17.709	10.607
otre	9.420	8.991
kaeru	18.190	16.089
linu – kiudu	1.498	1.039
seemet	1.409	–

Rukkisaak on läinud aastast hästi suurem, kuna otre ja kaeru on natuke rohkem kui mullu. Heinateg oli väga halb. Palju heina ja ristikkeina on ära

mädanenud, nii et on karta loomatoidu puudust. Hakatakse juba kariloomi odavalt müüma. Valitsuse abi on soovitatav loomatoidu sisseostmiseks väljamaalt.

Valitsus on ka omalt poolt põllutööd toetanud. Siin peab nimeutama valitsuse krediiti hobuste ja traktorite ostmiseks. Võrreldes läinud aastaga on hobuseid 35.000 pead juure tulnud ja traktoreid töötab Lätis üle 140; tööjõu suurenemisega on ka külvipind suurenenud:

Rukkipõld	-	83.600	vakam.	võrra
odrapõld	-	65 000	"	"
kaerapõld	-	98.400	"	"
linapõld	-	51.300	"	"

Sellega ühenduses oli ka kunstsõnniku tarvitamine suurem. Valitsuse juuremaks kunstsõnniku hinnale oli läinud aastal 15%, käesoleval aastal aga 25%, et asunikkudele ja sõjaskannatanud põllumeestele odavamalt kunstsõnnikut muretseda. Valitsus on selle peale kulutanud sel aastal 15 milj. rubla.

Inglise kapitaal otsib teed Lätisse. Läti panga nõukogu esimees Ringold Kalnings teatas järgmist: Inglise parlamendi liikmete keskel, kes Lätis käisid, olid ka Inglise kapitalistide esitajad, kes suurt tähelepanu pöörasid Läti majanduse ja kaubanduse seisukorra peale. Räägiti ei mitte Inglise laenust Lätile, vaid sellest, kuidas finanseerida ühte ja teist Läti tööstusettevõtet. Inglise palusid nende Läti firmade nimekirja, kes soovivad Inglise kapitaaliga kaastegevust. Läti poolt ei või midagi selle vastu olla, sest Inglise kapitaal aitab Läti majanduselu paremale järjele. Ringold Kalnings on pööranud Riia börsekomitee esimehe, Läti kaupmeeste ühisuse, Riia töösturite ühisuse ja Läti käsitöölise ühisuse poole ettepanekuga vastavat firmade nimekirja kokku seada, et siis astuda inglastega konkreetselt läbirääkimisele Inglise kapitaaliga tingimiste ja protsentide üle. Kapitaali protsent on praegu Lätis kõrgem kui Inglismaal, seepärast on Inglise rahameestel hea põhjus oma kapitaali mahutada Läti ettevõtetesse. Inglise kapitaal on ettevaatlik ja selle tegevus Lätis annab tunnistust Läti majanduselu stabiilsusest.

Saksa kaubakrediit Lätis. Saksa kaubakrediidi pakkumise puhul Lätile on teedeministeerium esitanud valitsusele soovitatavate kaupade nimekirja: 9 kaubarongi Vene tüüpi vedurit, 9 kauba-sõidurongi vedurit, mille hoorafaste diameeter mitte vähem 1500 millim. ja 23 kaubasõidurongi vedurit, mille hoorafaste diameeter 1400 mm. Sõiduvagunid 20 II kl. ja 80 III klassi vagunit (veovagunid ehitatakse Lätis). Peale selle on terve rida tööstuse masinaid, automaatilisi telefoni tsentraale. Kaupade hind 5000 milj. rubla.

Kartuli sissevedu Lätisse. Et kartuli haiguse laialilagunemist takistada, on põllumeeste keskühisus pööranud palvega põllutööstusministeeriumi poole kartuli sissevedu Lätisse lubada ainult põllutööstusministeeriumile.

Kriis Läti kalanduses. Läti kalakonservide tööstusele ja üldise kalanduse asjale läheneb raske kriis välisturu puudusel. Leedu on igasuguse kala

sisseveo ära keelanud. Väljavedu naaberriikidesse on tegelikult samuti võimata. Läti kalakonservide tööstus on 1922. a. 90% oma saadustest ekspordeerinud: 432.561 kg. konserve 28 039.925 rbl. väärtuses ja 675.222 kg. kala 9 953.912 rbl. eest, ühtekokku 1.107 783 kg. 37.993.837 rbl. eest. 1923. a. kalasaaduste eksport on suuresti kasvanud. Esimesel veerandaastal veeti kalakonserve 29,7 korda ja kala 4,1 korda rohkem välja kui samal ajal läinud aastal. Kalasaaduste väljaveo lõpetamise tõttu Leedusse, Venesse, Poolasse ja Eestisse vähendavad kalakonservide tööstused (Riias 15 konservivabrikut 300 töölisega) oma tegevust ja on sunnitud seda hõpis lõpetama, mis on suureks hoobiks Läti kalandusele. Väljavedu hobustega Leedusse Shloki mereääri mööda – kuni 100 puuda päevas on ka seismas.

Hõberaha tegemine Rahaministeerium kavatses hõberaha teha 1 lat'i suuruses (50-rublalisi) 10 miljoni tüki. Raha tegemine ühes metalliga maksab 235 miljoni rubla. Hõbe võetakse rahaministeeriumi tagavarast.

Või eksport. Sel aastal kuni 1. septembrini on Lätist võid välja veetud ühtekokku 5.605 tuh. naela 400 milj. rbl. eest.

Läti raudteed lähevad sõeküttele peale üle. Raudtee peavalitsus on otsustanud sõekütet sisse seada kõikidel raudtee liinidel. Pealiniinidel oli juba varem sõidurongidel sõeküte ja kaubarongidel puuküte. Ruhri okupatsiooni tõttu oli süte kättesaamine raskendatud ja pidi jällegi puude peale üle minema.

Nüüd on süte vedu jälle korraldatud ja sõekütet tuleb palju odavam.

Raudtee tariifi kõrgendamine kiisaroopalisel raudteel. Raudtee peavalitsus on põhjusemõtetlikult otsustanud kiisaroopalistel (600 mm.) raudteedel sõidu- ja kaubaveotariifi kõrgendada 25% võrra, et vähendada suurt juuremaksu, mida riik juure maksab. Peale selle on kavatsus kõiki 600 mm. teesid ümber ehitada 750 mm. teedeks.

Poola.

(Riia Eesti konsulaadi aruandest.)

Majanduslisest seisukorrast. Poola tööstuse ja kaubanduse seisukord on väga hea. Kaupade väljavedu on sisseveost palju suurem. Viimasel ajal on Poola tööstus suuri edusamme teinud. Loodis tekstiil-tööstuse saadused on suuremad kui enne sõda. K on avatud täiesti uued tööstusharud, näit. aniliinivärvide valmistamine. Metsasaadusi on üle Riia välja saadetud 600 parve ja 300 vagunit liipritega, mille väljavedu veel kestab. Poolast veetakse Lätisse viimasel ajal suuremal määral: soola, naftasaadusi, manufaktuuri, rasva, metsamaterjale jne. Lätist veetakse Poolasse linu, linaseemet, klaasitööstuse saadusi, konserve jne. Transiidina läheb üle Poola Läti elusloomade, või, liha ja konservide saadetusel. Elukalidus on Poolas langemas, tööta töölisi vähe, streigituhumisi tuleb arva ette. Poola on Türgimaaga kaubanduslepingu sõlminud, mille tõttu kaubandus nende maade vahel edeneb suuremal määral. Poola loo-

deb Ameerikast suuremat välislaenu saada – umbes 150 milj. dollarit. Raudteed töötavad Poolas edukalt. Ehitatakse praegu mitut uut liini juure. Vanu venelausega vedurid on ära müüdnud ja osalt Läfile antud ja uusi normaallausega vedurid ja vagunid ehitab Poola omas tehastas. Viimasel ajal veetakse Poolast palju suhkrut välja, mida valmistatakse oma suhkruvabrikutes Põnanis, Varsavi läheduses ja Väikeses-Poolas, end. Austria Galiitsias.

Soome.

(Eesti konsul E. Vesterise aruandest).

Eesti kartulid Soomes. Kuna käes on jälle kartuli sisseveo hooaeg Soome, tuleb siin jälle meele tuletada sama nähtus kui viimasel kevadel. Nimelt on üsna rohkesti hakatud Soome tooma kartulid ka Hollandist ja Danzigist ja on need üldse palju odavamad olnud kui Eesti kartulid. Viimaseid peetakse siiski oma headuse poolest paremaks kui Hollandi ja Poola omast ja linnalased tahavad heameelega ainult Eesti kartulid osta ja maksavad nendest ka parema hinna. Poola ja Hollandi kartulid on ostetud peaaesjalikult sõjaväe tarbeks. Sel sügisel ei ole Poola ja Hollandi kartulid teatavasti Soome tulnud.

Elusloomade sissevedu Eestist Soome. Tallinnas antud päritolufunnistuste järele on käesoleva aasta 8 esimese kuu jooksul Eestist Soome toodud 7.553 lehma ja pulli, 1.310 vasikat, 914 lammast ja 597 siga. Kokku 10.374 looma.

Vene viili Soomes ajab Ameerika vilja välja. Vene Exportihlebi juhataja A. V. Prigerini teadete järele olla ta lepingu teinud „Torpedo“ nimelise Soome äriühinguga vilja saamiseks Venemaalt Soome. Et saak Soomes tänava aasta nõrk on, loodetakse, et Vene viili kõrvaldab Ameerika vilja täiesti. Soome olla tarvis vilja tuua 150.000 tonni.

Soome põllumajandusline informatsioon. Soome välisministereium on pööranud Soome põllumeeste keskliidu poole küsides, missuguste asjade kohta liit sooviks saatkondade kaudu väljamaalt informatsiooni saada.

Nimetatud liit on vastanud omad soovid iga maa kohta. Muu seas Eestist tahaks liit Soome saatkonna kaudu teateid saada Soome tõuhobuste, karja ja seemne müügi võimalustest; Eesti karjasaaduste ja kanamunade konkurentist Soome toodetega, edasi – ristikkeina-, timotei- ja õunasaagist, nende hindadest ja kui palju müüdnud; samuti liha, kartuli ja teiste põllusaaduste veo kasvamisest. Edasi soovib liit, et tähtsamates maades oleks saatkondades põllumajandusline atashée.

Soome väliskaubandus augustis. Väljavedu tegi augustis 370,1 milj. Smk. ja sissevedu 563,7 milj. Smk., sellega sissevedu 193,6 milj. Smk. suurem. Kaheksa esimese kuu jooksul tegi väljavedu 2697,8 milj. ja sissevedu 2890,9 milj.

Soome-Vene kaubandus. Soome Peterburi kindralkonsulaadi teadete järele on läinud augustis Venemaalt toodud Soome rukist, kaeru ja õlikooke, kokku Smk. 6.953.068 väärtuses. Soomest samal ajal Vene-

maale viidud kaupade väärtus on Smk. 7.134.831:55 ja sisaldab peaaesjalikult sulfitsellulosi, ajalehepaberit, niidirulle, puupappi ja sigaretipaberit.

Soome tollitariifkomitee uus ettepanek. Nagu juba varemalt teatatud, on tollitariifi ettepanek tariifkomitee poolt juba augustikuus valitsusele sisseantud, eduskunnale harutamiseks. Uues tariifis on kahesugused tollimäärad, nimelt maksimum- ja minimum-tollid. Maksimumtollid tarvitatakse nende maade kohta, milledega kaubalepingut pole tehtud.

Alljärgnevas on märgitud üksikud tollid kaupade kohta mis eriti Eesti seisukohalt huvi pakuvad:

	Minimum toll. Smk.	Maksimum toll. Smk.
Hobused, alla ühe aasta, tükk	150:–	175:–
„ vanemad	600:–	700:–
Lehmad 1 kg.	–:75	1:–
Pullid „ „	–:75	1:–
Sead „ „	1:–	1:30
Lambad „ „	–:90	1:20
Haned tükk	20:–	30:–
Sealiha värske 1 kg.	1:20	1:60
„ soolatud „	1:80	2:–
„ suitsetatud „	2:40	3:–
Muu liha, toores „	1:–	1:40
Vorstid „	4:–	6:–
Või „	3:–	4:–
Juust „	8:–	14:–
Munad „	3:–	5:–
Kalakonservid „	12:–	18:–
Rukis „	–:50	–:80
Odrad „	–:50	–:80
Kaerad „	–:10	–:15
Linnaksed „	1:–	1:50
Kartulitärklis „	–:75	1:–
Punane ristikkein „	1:50	2:–
Lina seemned	vaba	vaba
Kartulid „	–:10	–:12
Sigur kuivatatud „	2:–	2:50
Õunad „	2:–	2:50
Mesi „	6:–	8:–
Lina „	–:15	–:20
Purjuriie „	3:–	4:–
Tammepuu (ümarmargune)	vaba	vaba
Kasevineer „	–:20	–:25
Ajalehe paber „	–:10	–:20
Marmor „	–:05	–:08
Gips	vaba	vaba
Lubi kustutamata 100 kg.	–:60	–:70
„ kustutatud „	–:40	–:50
Tsement, Portland 1 kg.	–:06	–:10
Telliskivid 100 kg.	–:30	–:35
Lõhnaõli, toaleti ja suuveed		
kaal nõudes üle 3 kg. 1 kg.	70:–	140:–
„ „ alla 3 „	100:–	200:–
Toores vosvaat	vaba	vaba

Nagu näha on üldise sisseveotoll kõigi põllu-
saaduste pealt, mida Eesti Soomele võiks anda, ette-
panekus kõgendatud.

Eesti paber Soomes. Neli Soome ajalehte, nimelt „Suomen Sosialidemokraatti“ Helsingis, „Maakunan Sanomat“ Tamperes, „Karjalaan Aamulehti“ ja „Maa-
laisten Lehti“ Viiburis, ilmuvad praegu Eesti Türi pa-
berivabriku paberil. Eesti paber suudab siis konkureerida isegi Soome paberiga, mida tuleb suureks edu-
sammuks meie paberitööstuses pidada.

Eesti-Soome kaubaleping. Soome Põllumeeste Keskliidu poolt käis 12. septembril jälle saatkond Soome valitsuse juures ette panemas ja rõhutamas, et Eesti-Soome kaubaleping tuleks revideerimise jaoks üles ütelda. Asi tuleb traktaatkomisjonis harutusele. Nagu mäletame, oli sama asi juba kevadel kord kõne all, aga traktaatkomisjon jättis põllumeeste mär-
gukirja tähelepanemata.

Üüriseadus Soomes. Saadud teadete järele ei pikenda Soome valitsus enam üüriseadust 1. juunist 1924. a. hakates.

Selle vastu kavaseb valitsus veel tännvu aasta lisaelarvesse võtta 10 miljoni Smk. ehitustöö toetamiseks ja korterikitsikuse kõrvaldamiseks linnades. Nagu mäletame oli samaks otstarbeks juba korralises eelarves 15 milj. Smk. ettenähtud.

Eesti asekonsul Viiburis teatab, et kuna kartuli-
saak Karjalas tuleb sel aastal nõrk, on oodata Eesti kartulite järele Karjalas suurt nõudmist.

Pankrotid Soomes. Statistika järele on aastal 1922 Soomes tehtud 730 pankrotti, neist põllutöö alal 43, kaubanduse alal 212, tööstuse alal 30 ja järelijäänud arv muudel aladel.

Käesoleva aasta esimesel poolel oli pankrottide arv 384.

Rootsi.

(Stockholmi Eesti saatkonnalt).

Võistlus Stockholm-Tallinna liinil. 5. septembrist peale võistlevad Stockholm-Tallinna auru-
laeva liinil Pärnu firma H. D. Schmidif „Kalevipoeg“ ja Soome aurulaeva osahisuse „v. Döbeln“. Võistle-
luse tagajärjel on reisijate ja kaubaveohinnad 15 protsenti alanenud. „Kalevipoja“ hinnad on esial-
gul umbes 5 prots. Soome auriku hindadest odavamad ja nimelt, nagu „Kalevipoja“ speditöörid A/B. Förenade Spedition & Rederiagenturen melle teatab, järgmised: reisijatepiletid: I kl. 60 kr. (enne 75:—), II kl. 50:— (60:—), III kl. 25:— (40:—). Kaubaveohin-
nad varieerivad 6 kr. kuni 25 kr. pr. ton.

Rootsi väljavedu augustikuul näitab suurt tõusu eriti ajalehepaberi ja raua alal. Paberi ekspordi tõusis 17890 tonnini, mis on rekordkvantum. Paberi-
masse ekspordis polnud muudatust. Suhkru sisse-
vedu tõusis, nisu sissevedu vähenes.

Norra.

(Stockholmi Eesti saatkonnalt).

Norra tollikõrgendused. Norra tollimaksusid tõsteti provisoriliselt 2. juunil s.a. Stortingi otsusega 33 1/3 prots. võrd. (krooni alanemise tõttu). Nüüd on sellest kõrgendusest vabastatud bensini-, petro-
leumi- ja tooresõlimootorid, ekektromootorid, generaatorid, mootorijõul käivad rehepeksumasinad ja teised põllutööriistad ja masinad.

Teated ettevõtete tegevusest.

Uued aktsiaseltsid ja osaühisused.

O/ü „Domus“. Tegevusala: Igasuguste kinnis-
varade omandamine, võõrandamine, kasutamine ja valitsemine kui ka kõiksuguste ehituste teostamine maal ja linnas. Asutajad: E. Krik, J. Kallas ja V. Pinkovsky. Põhikapitaal: Mk. 5.000.000, mis jaotatud 500 osat. á Mk. 10.000. („R.T.“ nr. 18 — 1. okt 1923.).

Ärikalender.

17. oktoobril.

A/S „Kütteveo“, erakorraline peakoosolek, kell 5 p. l., Tartus, Suurturg 3.

Tähtsamad vähempakkumised.

Posti Peavalitsus, sega, 11. oktoobril s. a. kell 12 **palkidest raadiojaama** (ühes kõrvalruumidega) ja **kivist raadiojaama hoonete ehitustööd**. Pakkumised ära anda Tallinnas, Kreutzvaldi t. 10. Lähemalt posti peavalitsuse tehniksa osakonnast igal äripäeval kella 11—13.

Riigi raudteevalitsuse varustusosakonnad, kinnisel, 15. oktoobril s. a., kell 10 homm. — **155 tk, smirgelshefse**. Pakkumised ära anda Tallinnas, Tehnika t. 16. tuba 2. Lähemalt sealsamas tuba nr. 15, igal äripäeval kella 9—15.

Merejõudude staabi tehniksa osakond, sega, 17. okt. s.a., kell 10 homm. — **200 tonni naftat**. Pakkumised ära anda Tallinnas. Uue Hollandi tä. (sissekäik raudsilla juurest). M. S. tehniksa osakonda. Lähemalt sealsamas igal äripäeval.

Piirivalve Valitsus, kinnine, 15. oktoobril s. a., kell 9—11 homm. — **700 valvuri vooditekki, 250 pikka postikasukat ja 400 paari viltsaapaid**. Pakkumised ära anda Siseministeeriumi, Piirivalve valitsuse kantseleisse. Lähemalt sealsamas igal äripäeval kell 10—15.

Isiklikud teated.

Eestimaa kinnitus-A/S „Eka“ juhatus teatab et herra Aksel Hammer enam õigustatud pole seltsi nimel kinnitus ettepanekuid teha äga rahalisi sisse-
maksusi vastu võtma.

Uued seadused ja määrused.

Posti peavalitsus teatab, et 1. oktoobrist s.a. ilmuvad müügile ületrükitud 5, 10, 15, 20, ja 45 margali-õhupostmargid.

Uue tolliseadustiku maksmapanemine. Uus tolliseadustik, mis „Riigi Teat.“ nr. 45/46 1923 avaldatud, pannakse 1. jaan. 1924. a. arvates maksuma.

Turu ülevaated.

Lihaturg.

Põllum. Keskküh. „Estonia“ teatel on 24.—29. sept. Eesli tapamajades tapetud ja tembeldatud:

	Kariloomi	Vasikaid	Sigu
Tallinnas . . .	546	117	326
Tartus . . .	272 ¹ / ₄	80	185
Teistes linnades	225 ¹ / ₂	37	152
Kokku. . . .	1043³/₄	236	663
Elmisel nädalal	1076	283	1006

Tallinnas olid hinnad järgmistikku (markades puuda eest)

	Sel nädalal.	Elmisel näd.
Nuumloomad { eluskaal	550— 560	520— 550
	{ tapetud	750— 850
Nuumvasikad { eluskaal	800—1000	1000—
	{ tapetud	1200—1360
Nuumsead { eluskaal	1200—	1200—1280
	{ tapetud	1640—1760

Voiturg.

24—29. septembrini 1923. a. on Eestist võid välja veetud:

Inglismaale	487 tünni
Rootsimaale.	446 „
Daanimaale.	216 „
Väljaveoka kõlbm. tünnist.	52 „

Kokku 1201 tünni.

24—29 sept. tõusid hinnad inglise turul. Nõudmises ei ole suuri elavusi. On märgata hea või vähenemist. Järgmise kahe kuu jooksul arvatavasti jäävad hinnad kindlaks ehk isegi tõusevad veidi, mis aga nõudmisest ärarippuv on.

Eesli või maksis inglise turul 24—29 sept.

I. s. 194 s. — 196 s.

Rahaturg.

Tähtsamate arvete seis Eesti-Pangas — Tallinnas (ilma osakondadeta).

	(miljon markades)	
	25.IX.	29.IX. Muutus
Kassa	663,3	534,1 — 129,2
Välisvaluuta kassas, p n. kades ja vil. jamaa vekslid	556,4	515,1 — 41,3
Diskont. vekslid	1.096,3	1.116,2 + 19,9
Konto-korrent	2.233,4	2.251,3 + 17,9
Pangatahed	2.350,0	2.250,0 — 100,0
Riigikassa	1.947,4	2.067,5 + 120,1
Jooksv. arved.	546,8	503,1 — 43,7
Väliskohustused	240,8	138,8 — 102,0
Kassa osakondades.	463,5	462,6 — 0,9

Eesti Panga arvetes suuremaid muudatusi ei ole olnud, ainult panga valuuta arved on paranenud: väliskohustused on vähenenud tervelt 102,0 milj. võrra, välisarved aga ainult 41,3 milj. võrra. Silma paistab emissiooni vähenemine 100,0 milj. võrra. Olgugi, et summa võrdlemisi väike ning ka kassa umbes vastavalt vähenenud, on see siiski esimene pangatahete arve vähendamine, mida sellepärast allakriipsutama peab. Liikumises oli 1. mail s. a. riigikassatahti mrk. 2.294,2 milj., pangatahti mrk. 1.607,4 milj., kokku mrk. 3.901,6 milj. 1. sept. s. a. — riigikassatahti mrk. 1.845,0 milj., pangatahti mrk. 1.712,3 milj., kokku mrk. 3.557,3 milj., nii et üldemissioon 4 kuu jooksul umbes 340 milj. marga võrra vähenenud on.

Marga väliskurs on endiselt kindel, börsel meeleolu vaikne.

Tähelepannavamatest sündmustest rahaturul on pankade nõukogu otsus tähtajaliste hoiummade ^{0/0/0} tõsta 7—9^{0/0}-ni. Kuigi sellest otsekohe hoiummade juurevoolu ei oodata, loodetakse siiski, et suurem vahe jooksvate ning tähtajaliste hoiummade vahel (5:9) viimaste tõusmiseks pankades kasaaitama saab.

« EESTI MAJANDUS »

esimesi aastakäiku on veel vähesel arvul saada. Hind: kartoneeritud Emk. 200.—, ilukõites Emk. 400.—. Sisu peale mitmekesise majanduslise informatsiooni väärtuslikud artiklid Eesti paremate asjatundjate sulest.

Pealadu:

K./O.-Ü. RAHVAÜLIKOOL, TALLINNAS.

Tallinna börs kursisedel

Kuupäev		1 dollar	1 naelsterling	1 milj. Saksa marka	100 Soome marka	100 Rootsi krooni	100 Daani krooni	100 Prantsuse frk.	100 Holl. guld.	100 Läti rubla	100 Tšehoslov. kr.	1 kuld rubla	100 Itaalia liiri	100 Helveetia fr.
29.IX	O.	346,5	1577	—	924,5	9200	6175	2145	13625	133,25	1045	170	1595	6250
	M.	347,5	1584	2,5	934,5	9250	6275	2175	13725	136,75	1075	—	1625	6300
	T.	—	—	—	—	—	—	—	—	136	—	—	—	—
1.X	O.	346,5	1577	—	924	9200	6175	2130	13625	133,25	1045	170	1595	6250
	M.	347,5	1584	2,75	934	9250	6275	2160	13725	136,75	1075	—	1625	6300
	T.	—	1584	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2.X	O.	346,5	1573	—	924,5	9200	6165	2105	13625	133,25	1045	170	1595	6225
	M.	347,5	1580	2	934,5	9250	6265	2135	13725	136,75	1075	—	1625	6275
	T.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6250
3.X	O.	346,5	1573	—	924	9210	6150	2085	13625	133,25	1045	170	1570	6225
	M.	347,5	1580	2	934	9260	6250	2115	13725	136,75	1075	—	1600	6275
	T.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4.X	O.	346,5	1575	—	925	9210	6050	2055	13625	133,25	1045	170	1550	6200
	M.	347,5	1582	1,25	935	9260	6150	2085	13725	136,75	1075	—	1580	6250
	T.	347,5	—	—	—	—	—	—	—	136,75	—	—	—	—
5.X	O.	346,5	1579	—	924	9210	6100	2045	13625	133,25	1045	170	1545	6225
	M.	347,5	1586	1,25	934	9260	6200	2075	13725	136,75	1075	—	1575	6275
	T.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Tähtsamate en gros kaupade hinnad, mis käesoleval nädalal kauba börsel koteerimise komisjoni poolt koteeriti.

Jahud: nisu, pehme, kõrgem Ameerika sort. pd.	570—610	Kohvi, Kesk-Ameerika sordid	3600—4000
sõre Ameerika	610—640	Mexiko	4000—4200
A/S. Rotermanni tehaste jahud:		Tee, lahtine Pekoe broken, Java	5200—5400
nisu, pehme,	460—595	Orange Pekoe, Java	5700—6000
sõre	605—630	" " " Tseilon	4800—5800
pehme, teised sordid	—	" " " Hiina	—
Rukki jahud	245—260	Suhkur, peenike, valge, Dantsigi	—
püül	420—450	Ameerika, Java	920
Nisu, Eesti	330—340	Czechoslovaakia	—
Rukis	220—230	Siirup, kartuli, B 420	725
Vene,	220—225	" " B 380	—
Kaerad, toldu Vene	245—250	" " Glucose	—
Odrad, õlle	—	Sool, lahtine	38—40
Erned, rohelsed, Eesti	—	Heeringad, Yarmouth, Mattie tünn	—
Hollandi	—	Shotti Mat Full	3200—3400
Riis, Burma II.	540—560	" Mattie	3000—3100
Kartulid, eksport	80—85	" Norra Full	—
piirituse	—	" Islandi	2200
Kartuli tärklis „Superieur“	550	" Slo Full	2100
Pilm, pudelites ltr.	17	Liha, sea, I. sort pd.	1560—1760
Või, melerei, eksport pd.	4560—4640	" looma, I. sort	500—850
Margarin, väljamaa	1600—1700	Liha, looma	—
Juust, kohalik, Schweitsi. pd.	2400—2600	Pekk, eksport, I. s.	—
Backst.	—	Heinad, aasa	—
Kaseiin	1000—1300	" " " vaguniviisi	—
Munad, eksport I. s. (sinine tpl.)	16—18	" " " ristik	—
II. s.	14—15	Õlikoogid, linaseemne frko Tallinn	245
Kakao, Inglis	1200—1400	" " " puuvillaseemne	245
Ameerika	1000—1200	Nisukliid	175—180
Hollandi	1450—1600	Rukikiid	160
Kohvi, Rio, Santos	2600—3000	Puuvilla riie, Bjas, D. I. ars.	37,5—41,75
Guatemala	3100—3300	" Mitkal, ekstra	29—30,75
		Lina, Liivi R. 10 pd.	—
		" Võru-Petseri	—

Lina seemned, õli 87 ¹ / ₂ % basis fr. Tall.	—	Paber, rotatsiooni	190
" külvil 98—99 " pd.	—	Tsement, Portland, Port-Kunda	
Takud, Codilla I.	—	pütt 10 pd. 10 naela frko Tall.	745
" II.	—	Tsement, Portland, Port-Kunda	
Kivisüsi, auru, Yorkshire 2k. pest.	54—56	pütt 10 pd. 10 naela fr. Kunda.	700
" Newcastle	52—53	Tsement, Portland, Aseri, Tallinn	690
" sepa	60—61	" fr. Aseri	655
Koks, valu	95—100	Kriit, toores	100
" gaasi	85	" pestud	110—130
Põlevkivi, I. sort	10	Asfalt	—
Põlevkivi, II. sort	7,5	Tõrv, kivi	260—275
" III.	5	" puu	300—350
Raud, sordi	290—300	Lubi	35—40
" latt	—	Gips, tükkides frk, Isborak	—
" vits	440—500	" jahvatatud	—
" raud plekk	460—520	" krohvimise, loko	70
" " tsingitud	680—700	Teliskivid, I. sort, tuhat, fr. Tall.	6300
Teras Inglis	—	Puumaterjalid, saetud D/B/B/	
" Saksa	—	Besti Strd I, II ja III s. frko Tal.	—
" nikkel	—	Puumaterjalid	—
" vedru	450—500	" IV s.	—
" valu	—	" propsid; 7x7	—
" tööriistade	1000—1100	" liiprid	—
" talla	—	Põletispuud, sega 20 ⁰ / ₀ okaski, k. sid.	—
Malm	220—230	Nahk, talla, Eesti kodumaa toores-	
Inglitina	6000—6600	nahast valmistud . pd. I s.	4400—4600
Seatina	850—875	Nahk, talla, Ameer. tooresn. val-	
Vask, plekk punane	4000—4080	mist. I sort	5000—5200
" valge	3600—4600	Nahk, talla, Ameer. tooresn. val-	
Tsink-plekk	1600	mist. II sort	4400—4600
Masinaõli, Vene, Nobel No. 6.	480—	Tuletikud, origin. kast (500 karpi)	5850—5850
" Ameerika	460—500	Toores nahk väikesed ja suured	—
" solaar	—		
" auto Vacuum Comp.	1200—1400		
" auto	650—800		
Tsilindriõli, Vene	—		
" Ameerika	520—625		
Põlevkivi õli	200—240		
" pigi	300		
Nafta, Vene	230—240		
" Ameerika	180—200		
Petrooleum, Vene	215—225		
" Ameerika	210—225		
Bensiin, Vene	680—700		
" Ameerika	660—680		
Piiritus, eksport. (excl. vaat) fob	ltr. \$ 0,20		
Pesusooda	pd. 200—210		
Seebikivi 72 ⁰ / ₀ , Inglis	540—570		
Parafiin 102 ⁰ —110 ⁰ }	650—740		
" 120 ⁰ —134 ⁰ }	850		
Parkimise ekstrakt	360		
Väävel, õie 98 ⁰ / ₀	525		
Värvid, nigrosin vees sulav, välj. kg.	1550		
" tsinkvalge Prants. roh. PZ. pd.	1200—1360		
" tinavalge Inglise	300—350		
" ooker Prants.	605		
Vätisained Superfosf. „Silva“ (k. 6 pd.)	615—625		
" 17-18 ⁰ / ₀ fr. Tallinn.	560—		
" Superfosf. E. T. K. must kukk	445		
(k. 6 pd.) 18—20 ⁰ / ₀ fr. Tallinn	605		
" Thomasjahu k.100kg. 15-17 ⁰ / ₀	2100		
" Kaalisool, 30 ⁰ / ₀ , kott 6 pd. frko jaam	34—36		
" 40 ⁰ / ₀			
" Kainiit 12 ⁰ / ₀ lahtine, pd.			
" Norra salpeeter, kott 6 pd.			
" Vosvoriit, Eesti 6 ⁰ / ₀			

Prahid :

Lina			
Tallinn — Stettin	tonn	Emk. 1500	
" — Ghent	"	24 sh.	
" — Dundee	"	—	
" — Belfast	"	—	
" —	"	—	
" —	"	—	
Takud + %			
Puumaterjalid D/B/B/	standard		
Tallinn — London	"	—	
" — E. C. C. P. (Ingl. idarand)	"	£—45—47/—	
" — Antwerpen	"	B. fr. 120	
" — Southampton	"	£—46/—	
" — Manchester	"	—	
" —	"	—	
" —	"	—	
Segakaup	tonn		
Tallinn — Stettin	"	Emk. 800-900	
" — London	"	—	
" — Stockholm, või	"	Rkr. 12—25	
" —	"	—	
" —	"	—	
Kartallid			
Tallinn	"	—	
"	"	—	
"	"	—	
"	"	—	
"	"	—	
"	"	—	
"	"	—	
"	"	—	
"	"	—	
"	"	—	